

Klagenemnda for krav om kompensasjon og billighetserstatning
for psykiske belastningsskader som følge av deltakelse i
internasjonale operasjoner

~~Unntatt off., jf. offl § 13.1 jf. fvl § 13.1~~

VEDTAK

Klagesak nr.: 14/2016

Klager: [REDACTED]

Klagers prosessfullmektig: Advokat Else Marie Merckoll

Klagen gjelder: Krav om kompensasjon etter forskrift 2009-12-22 nr. 1768 om særskilt kompensasjonsordning og etter forskrift 2004-12-02 nr. 1563 om billighetserstatning.

Beslutningsdato: 9. oktober 2017

I behandlingen har deltatt: Anne Stine Eger Mollestad
Marianne Abeler
Britt Brestrup
Trond Jørgensen

Konklusjon: Klagen tas ikke til følge. SPKs vedtak stadfestes.

1. Sammendrag av sakens faktiske sider

Klagen gjelder krav etter forskrift 2009-12-22 nr. 1768 om særskilt kompensasjonsordning for psykiske belastningsskader som følge av deltakelse i internasjonale operasjoner (kompensasjonsforskriften) og krav etter forskrift 2004-12-02 nr. 1563 om billighetserstatning.

██████████, heretter kalt skadelidte, er født ██████████. Han tjenestegjorde i ██████████ fra ██████████ til ██████████.

Skadelidte vokste opp som enebarn med mor og far på ██████████. Han skal ha hatt en fin barndom og han drev med fotball og friidrett. Han klarte seg bra på skolen og gikk 3-årig realskole etter grunnskolen. Han gjennomførte førstegangstjenesten med befalskole i ██████████ og var deretter praktikant i 6 mnd. ved ██████████.

Etter tjenesten hadde skadelidte flere arbeidsforhold. Skadelidte fikk innvilget uførepensjon fra 1. juni 2001. Fra 2015 har han mottatt alminnelig alderspensjon fra NAV.

Skadelidte har fremmet krav om billighetserstatning og krav om kompensasjon etter den særskilte kompensasjonsordningen i etterkant av tjenesten. I forbindelse med kravet om billighetserstatning, var det innhentet en erklæring fra psykiater Dag Kristen Solberg ved Kontor for stressmestring og psykiatri i Forsvaret datert 29. august 2015. Solberg avga også en tilleggserklæring i anledning saken om billighetserstatning datert 18. januar 2016. Psykiater Dag Kristen Solberg har i sin erklæring kommet til at skadelidte har hatt perioder med depressive symptomer, men mener det ikke foreligger årsakssammenheng mellom disse plagene og tjenesten.

I forbindelse med vurderingen av kravet under den særskilte kompensasjonsordningen er det innhentet en erklæring fra psykiater Olaf Bakke datert 12. juli 2016. Erklæringen er avgitt i henhold til mandatet for den særskilte kompensasjonsordningen.

Psykiater Olaf Bakke finner ikke grunnlag for en PTSD diagnose, men mener skadelidte har F31.8 Bipolar affektiv lidelse (Bipolar II) og F11.26 Avhengighetssyndrom med opioider. Psykiater Bakke mener det foreligger klar sannsynlighetsovervekt for at tjenesten ikke er årsaken til disse lidelsene hos skadelidte.

SPK har i vedtak av 16. september 2015 gitt skadelidte avslag på krav om billighetserstatning. I vedtak av 1. september 2016 har SPK også gitt skadelidte avslag på krav om kompensasjon. Advokat Else-Marie Merckoll har på vegne av skadelidte påklaget avslaget om billighetserstatning og avslaget om særskilt kompensasjon.

SPK har ikke funnet grunn til å omgjøre sitt vedtak, og saken er derfor oversendt klagenemnda for behandling.

Skadelidte og hans advokat deltok under nemndsmøte. En representant fra SPK var også tilstede.

2. Klagenemndas vurdering

Rett på ytelse etter kompensasjonsforskriften forutsetter at man er påført en varig psykisk belastningsskade som følge av tjenestegjøring i internasjonal operasjon. Videre må den psykiske belastningsskaden ha medført varig ervervsmessig uførhet, jf. forskriften § 3 første ledd.

Utgangspunktet etter de alminnelige erstatningsrettslige regler er at det mest sannsynlige faktum skal legges til grunn. Det er den som krever erstatning som har bevisbyrden. Prinsippet kommer til uttrykk i forskriften § 3, som slår fast at det alminnelige krav til årsakssammenheng gjelder, og at det må være en sannsynlighetsovervekt for at tjenesten er årsak til den psykiske belastningsskaden. Det fremgår videre av forskriften § 3 at for å legge til grunn årsakssammenheng, må det fremlegges en spesialisterklæring utarbeidet etter mandat fastsatt av Forsvarsdepartementet.

Nemnda tviler ikke på at skadelidte har opplevd belastende hendelser under tjenesten i [REDAKTERT], men det er ingen dokumentasjon som tyder på at skadelidte har blitt psykisk syk som følge av disse. Når det gjelder generelt om erindringer etter hendelser og reaksjoner på dette, hitsettes fra psykiater Bakkes erklæring side 5:

«Minner om opplevde hendelser vil alltid være usikre mht detaljer. Dette er velkjent fra faget vitnepsykologi. Dette problemet er stort og gjelder uansett og ikke minst ved forhold som ligger så langt tilbake i tid som i denne saken ([REDAKTERT] år). I saker av den type som den aktuelle vil det dessuten komme inn som et moment at den skadelidte (og hans kolleger/kamerater) gjennomgående har liten tendens til å snakke om det de har opplevd, særlig de negative følelsene som vekkes (intens og evt lammende frykt, panikk, følelse av hjelpeløshet, avsky, skam osv). Det samme gjelder eventuelle reaksjoner etterpå, som ulike stressfenomener, søvnløshet og angst. Det at slike reaksjoner i liten grad blir snakket om gjør det desto mer problematisk å holde fast ved erindringene om dem.

Den som senere angir usikkerhet knyttet til minnene, er i følge forskningen den som husker riktigst. Detaljer i en beskrivelse gjort etter hukommelsen vil alltid være unøyaktige. Dette gjelder også ved eventuelle alvorlige traumer, der hendelsen f.eks sies å «ha brent seg fast på netthinne». Nettopp slike minner kan omfatte grove feilerindringer. Dette er i undersøkelser vist i forhold til hendelser som senere kan verifiseres i detalj. Hovedtrekkene vil alltid allikevel gjerne være riktige.

Problemene med erindring foreligger om viljen og ærligheten er aldri så god. En side som også må nevnes, er motviljen/uviljen til å snakke om traumene, fordi de regelmessig vekker sterke reaksjoner, ubehag og symptomer. Skjer dette ubevisst, kalles det gjerne (psykologisk) motstand. Til sist må det også minnes om mulig tendens til selektivt å fremstille opplevelsene fordelaktig for sin egen sak og muligheten for uærlig forklaring/løgn.

Disse momentene tilsier at det er viktig å holde fast ved godt dokumenterte faktiske forhold og ditto tidlige forklaringer. Forklaringer gitt for andre formål enn det som angår denne saken eller før skade var tema er også av særlig interesse.»

Det er først i 2011 da skadelidte så bilder fra Syria på TV, at hans plager settes i sammenheng med tjenesten i [REDAKTERT]. Da er det gått mer enn [REDAKTERT] år siden han var i tjeneste. Forut for dette tidspunkt er det ingen dokumentasjon for eller opplysninger om at tjenesten har medført varige psykiske belastningsskader. Skadelidte har bl.a. i [REDAKTERT] og i [REDAKTERT] vært utredet av psykiatrisk sakkyndig, uten at det er fremkommet noe plager etter tjenesten. Basert på den objektive dokumentasjon i saken, herunder også spesialisterklæringene fra psykiater Solberg og psykiater Bakke som er avgitt i henhold til mandatet for kompensasjonsordningen, er det ingen holdepunkter for at tjenesten er årsak til at skadelidte i dag har psykiske problemer. Det er derfor ikke tilstrekkelig sannsynliggjort at skadelidte har fått en psykisk belastningsskade som følge av tjenesten i [REDAKTERT].

Skadelidte har anført at hans psykiske skader ikke er korrekt utredet av Bakke, og mener derfor det må innhentes ytterligere en spesialisterklæring i saken. Nemnda er ikke enig i dette. Etter nemndas syn er saken tilstrekkelig utredet, og har på bakgrunn av den foreliggende dokumentasjonen kommet til at skadelidte ikke har en psykisk belastningsskade som følge av tjenesten. Skadelidte har som følge av dette ikke krav på kompensasjon etter forskriften.

Skadelidte har også fremsatt krav om billighetserstatning. Skadelidte har anført at han bør tilkjennes billighetserstatning, og viser til uttalelse fra sin fastlege. Billighetserstatningsordningen er praktisert med et lempelig krav til bevis, som blant annet begrunnes ut fra et ønske om en forenklet og effektiv behandling av slike krav. Ordningen innebærer imidlertid ikke at man skal se bort fra faktiske opplysninger eller spesialisterklæringers dersom slike faktisk er utarbeidet, eller det under saksbehandlingen har vært påkrevet å innhente slik informasjon. Nemnda har tidligere i sak 1/2014 uttalt om dette:

«Når det i aktuelle sak foreligger en mer omfattende erklæring, samt komplette medisinske journaler som gir mer inngående informasjon om skadelidtes sykdomsbilde, må denne informasjonen og

dokumentasjonen danne grunnlag for nemndas vurdering og konklusjon. Skadelidte skal selv bidra til opplysning av sin sak gjennom fremleggelse av tilgjengelig informasjon om sin helsetilstand. Det er derimot ikke påkrevet at han på eget initiativ skal måtte sette i gang en fullstendig utredning hos spesialist. Når derimot slik informasjon rent faktisk foreligger, er det åpenbart at denne må fremlegges og vil tillegges vekt ved vurderingen av om den skadelidte er berettiget til kompensasjon. Skadelidte kan ikke høres med at man skal se bort fra informasjon som rent faktisk dokumenterer at han ikke er berettiget til kompensasjon verken under kompensasjonsforskriften eller under billighetsforskriften».

Da det ikke er sannsynliggjort årsakssammenheng mellom skadelidtes psykiske lidelser og tjenesten, har han heller ikke krav på billighetserstatning.

For klageomgangen er det fremsatt krav om dekning av utgifter til juridisk bistand stort kr. 76 250,- inkl. mva. Kravet gjelder en tidsbruk på 25 timer og 25 minutter. I henhold til forskrift av 24. juni 2011 om klagenemnda § 13, dekkes rimelige og nødvendige utgifter til juridisk bistand i anledning klageomgangen. Nemnda bemerker at kravet er høyt, men finner etter en konkret vurdering å dekke det i sin helhet. Det er også fremsatt krav om dekning av skadelidtes utgifter ved fremmøte med kr. 262,-. Skadelidtes kostnader ved møte i nemnda dekkes ikke av bestemmelsen, og vil bare dekkes i den grad disse er omfattet av forvaltningsloven § 36. Ettersom kravet fra skadelidte ikke har ført frem, foreligger det etter nemndas syn ikke grunnlag for å dekke utgifter ved fremmøte. Kravet blir etter dette å avslå.

3. Konklusjon

Klagen tas ikke til følge. SPKs vedtak stadfestes.

Vedrørende saksomkostninger for klageomgangen skal SPK utbetale kr. 76 250,- inkl. mva.

Vedtaket er enstemmig.

Oslo, 11. desember 2017

Anne Stine Eger Mollestad
Leder av klagenemnda